

Ihmiset ja pimeä aine

Maalaus on ennen kaikkea kosketuspinta.

Pinta, jota maalari tehdessään sitä tehdessään koskettaa, ja pinta jonka sisään katsojan silmä sitten hakeutuu, jonka taakse silmä pyrkii näkemään. Silmä haluaa nähdä pinnan ohi, sisälle – sisältöihin.

Pintaa ja pinnallisuutta tavataan pitää kevyenä, ohuena, merkityksettömänä, epävakavana. Mutta maalauksessa juuri ja vain tämä pinta väreineen, kuvioineen ja kuvineen mahdollistaa sen, mitä kutsumme merkityksellisyydeksi. Maalauksessa pinta onkin se ainoa, tärkein.

Maalauskin voi tietenkin peitellä ja verhoutua, maalaus voi pukeutua mustaan, maalaus voi tehdä katoamistempuja.

Antero Kahila esittää usein maalauksillaan alastonta, verhoamatonta ihmisiä, lasta, nuorta, vanhojen ihmisten selkiä – ihmisen ikä on näkyvästi esillä. Kahila maalaa ihmistä ihoineen, tarkan näköisesti, mutta tuo ihmisen iho on maaliaineen illuusiota siinä missä sen seuraksi maalattu pimeyskin. Ja pelkkää maaliaineen väriä on myös maalattu valo, silkka valkeus. Mustuutta ja valkoisuutta kun Kahilan maalauksissa on, taustana kaikelle. Tai, jos tarkkoja ollaan oikeastaan, usein Kahilan maalausten pinnasta suurin osa on mustaa, tai valkoista. Voiko sellainen olla enää taustatekijä? Olisiko kohdetta ympäröivä tyhjä yksi pääosan esittäjä? Jolloin voisikin kysyä onko valo tyhjää, tai onko pimeys lopultakaan tyhjää, vai sittenkin aivan täysintä täyttä – aivan eritoten juuri maalauksen maailmassa?

Kahila on ottanut teknisesti haltuunsa ja tuonut nykymaalaustaiteeseen ison osan vanhan maalaustaiteen keinoista; niistä vuosisatojen takaisista keinoista, joilla on aina ollut tarkoitus pyrkiä maailman kohteiden erehdyttävään jäljittelyyn maalauksen kaksiulotteisella pinnalla. Silti, jollakin ihmeellisellä tavalla kaikki näissä Kahilan maalauksissa näkemämme kuvat: ihmiset, tyhjät tilat, pienet kuorimaiset talot ja peitteet, verhot ja muovikalvot muistuttavat kuitenkin aina siitäkin, että kyse on kuitenkin maalista, tietystä illuusiota luovasta materiaalista. Ne ovat nähtyä, mutta myös jotain muuta.

Sillä ihmistä itseään ja hänen ”syvintä” olemustaan ei maalaustaide ole koskaan voinut yhtään paremmin kuvata, kuin ihmisen ulkopinnan, ihon ja tuon ihon verhoajien kautta. Pinta on se ainoa, mitä maalaus oikeasti osaa näyttää. Silti

katsomme jotakin muuta kuin pintaa, kun katsomme maalauksia. Yritämme nähdä jotakin enemmän kuin sen, miltä jokin näytti.

Kaikkien maalaamisen nykyisten vaihtoehtojen, kuten abstraktioiden monien lajien tai ekspressionististen eleiden sijasta tämä Kahilan valitsema vanha pitkä tie, illusionistisen esittämisen tie tuntuukin kuin yllättäen olevan oikein hyvä keino tiivistämään katsojan ajatukset juuri sen pohdintaan, mitä näkyvän maailman takana, siellä koskaan sanoittamattomissa tunteissa lopulta on. Vanhat keinot voivatkin tuoda nykyajan mentaliteettiin viritettynä esiin asioita emotionaalisesti jopa vahvemmin kuin ”puhtaan” tunnevaikutelman esittämiseen ohjelmoidut konstit. Kun ”neutraalin jäljittelevästi” esittävän maalaustavan perimmäisenä aiheena onkin jokin niin vaikea ja epäselvä, kuin ihmisenä olemisen tunne, se tuntuukin vakavammalta ja todemmalta kuin tunteen tai sanomattoman ilmaisuun jo totuttu ja vakiintunut, ja siksi liian nopeasti ohitettava ilmaisutapa.

Kahila muistuttaa siis maalauksillaan siitä, että vaikka maalaukset ovatkin illuusion, esittävyuden, reaalisen esittämisen perinteessä kulkevia, niin samaan aikaan pohjimmiltaan *toivomme* näkevämme nimenomaan jonnekin aineettomaan, olemisen peruselementteihin, vaikka samaan aikaan *tiedämme* katsovamme ainetta. Olemme tuomittuja jäämään kaikessa syvällisyydessämmekin koko ajan rajapintaan, aivan maalauksen iholle.

Kahilan maalausten elementit ovat usein arkkityyppejä, alaston lapsi on sittenkin ehkä enemmänkin alaston ”ihminen” yleensä, ihmisen arkkityyppi, ikään kuin kaikesta kuonasta riisuttu ihmisyyys puhtaana, tai kenties paremminkin sellainen ihmisyyys, jota ei maailman kuona ole vielä täysin tukahduttanut. Toisaalta kuvat vanhojen ihmisten selkäpuolista näyttävät sitä, miten maailma meitä muovaa – ja samalla nuo ihmiset jo katsovat tuonne toisaalle, pinnan toiselle puolelle – katsovat sinne aivan samaan suuntaan kuin kaikki me.

Maailman tukahduttavuudesta tuntuvat muistuttavat Kahilan maalaamat kääreet, kuoret, peitteet, kelmut, jopa pakkopaidat. Tietynlaista häiriötä ovat myös vaikkapa ihoon tatuoidut tai ihoon heijastuvat kuviot tai ne kasvot ja vartalot, jotka leikkautuvat maalauksessa kuin naamareiksi tai paperinukeiksi. Hylätyn huvipuiston törmäilyautotkin ovat kuin ihmisistä jääneitä kuoria, ilo on poistunut. Välillä Kahilan maalaus tuntuukin sanovan, että elämässä ei olekaan mitään muuta kuin pinnan antamat rajat. Maalari Kahilan teosten mukana me katsojat taidamme kamppailla pohjimmaisena merkityksellisyyden uskon ja sitä hävittävän kyynisyyden välillä.

Mutta Kahilan maalauksia hallitseva musta, tai toisinaan valkoinen ovat kaikkein arkkityyppisimpiä, ensimmäisiä tai viimeisiä värejä, sanotaanhan, että niin musta, kuin valkoinenkin sisältävät kaikki muut värit. Ja joidenkin mielestä ne eivät edes ole värejä, vaan jotakin muuta, ne kun eivät näy prismassa. Samaan aikaan peittäessään maalauksen alueesta paljon ja samaan aikaan rajatessaan ja nostaessaan esiin maalausten keskellä olevia kohteita nämä pinnat ovat yhtäläisiä aktiivisia elementtejä kuin näiden maalausten ihmiset.

Tosin Kahila rakentaa nämä suuret väripinnat siten, että esimerkiksi musta tausta ei olekaan silkka tasaisen yksitotiseksi paikallistuva taso, vaan se rakentuu useista värikerroksista niin, että päällimmäisen mustan tunnun alta voi näkyä aikaisempien kerrosten väripisteitä: syntyy syvyys, tila, maalaamisen ottama aika. Tuo silkka tausta onkin monenlaisen aineksen kooste, sitä voisi poeettisesti verrata fyysikoiden ”pimeään aineeseen”, josta maailmankaikkeus suurimmalta osaltaan koostuu, joka vaikuttaa kaikkeen, mutta jota on mahdotonta nähdä, tai havaita – mahdotonta oikein edes ymmärtää.

Musta viittaa tietysti pimeyteen, yöhön, ja sikäli yhdistyy pahaan. Mutta entäpä, jos musta, jos tuo pimeys voisikin olla kuten Kahilan maalauksissa, kaikkea ympäröivä, kaiken muun, kaikkien meidän näkymisen mahdollistava suuri alkuperäinen syli, niin psykologisesti kuin fysikaalisestikin. Kahila sanoi kerran häntä haastatellessani mustasta: ”Siinä voikin olla jokin syvä, joka ei edusta mitään pahaa, se voi olla turvapaikka, piilo.” Samaa kai on se valkeakin, valokin. sitä samaa kaiken perustaa, kaiken äitiä.

Musta kenties se kaikki värit sisältävä musta onkin se missä me muistamme olleemme kotona ja jonne me myös lopulta tähtäämme. Alku ja loppu.

Niin ihmisellä kuin maalauksellakin on iho, kuori, pinta, se kohta, joka rajaa jotakin elävää taakseen. Se meitä koskettaa. Kosketuksien väleissä elämämme joudumme elämään.

Pessi Rautio